

การศึกษาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านริมคลอง
โฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

**Study of Community Potentiality in Development into Cultural Attractions: A Case
Study of Baanrimklong Homestay Community, Muang District, Samut Songkhram
Province**

กิติยดา รอดเอี่ยม (Kitiyada Rodeiam)¹

เอกลักษณ์ นัตถฤทธิ์ (Akekaluk Nuttarit)²

อนูรัตน์ อนันตนาทร (Anurat Anantanatorn)³

¹นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

Master of Political Science Program in Strategy and Security, Faculty of Political Science and Law,
Burapha University

²ดร. อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Dr., Lecturer, Faculty of Political Science and Law, Burapha University

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Asst. Prof. Dr., Lecturer, Faculty of Political Science and Law Burapha University

E-mail: kitiyada22@gmail.com

Received: 26 February 2023

Revised: 26 June 2023

Accepted: 30 June 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพในการพัฒนาของชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้นำชุมชน สมาชิก ในชุมชน ผู้รับบริการและนักท่องเที่ยว นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง การสังเกต สัมภาษณ์ และการจัดประชุมระดมสมองด้วยกระบวนการ

สนทนากลุ่ม (Focus Group) และวิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลและใช้หลักการตีความเขียนรายงานผลการศึกษา เพื่ออภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษา ทนท้องถิ่น พบว่า ชุมชนอยู่ในจังหวัดสมุทรสงคราม มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย ใกล้กรุงเทพฯ มีโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองผู้รับบริการและนักท่องเที่ยว ทำให้มีผู้รับบริการและนักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างสม่ำเสมอ สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่เป็นชาวสวนมะพร้าว ร่วมมือจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมในชุมชน โครงสร้างองค์กรเป็นสัดส่วน ภาพลักษณ์ที่เป็นกันเองเข้าถึงง่าย สมาชิกในชุมชนมีวิถีชีวิตเรียบง่าย มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ สมาชิกในชุมชนมีเป้าหมายพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนมีพื้นที่สีเขียว อยู่ติดแหล่งน้ำ มีกองทุนเพื่อนำไปพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในชุมชน

คำสำคัญ: การศึกษา, ศักยภาพของชุมชน, การพัฒนาชุมชน, แหล่งท่องเที่ยว, ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

This study aims to study the community's potential to develop as a cultural tourist attraction. Study the factors affecting the success of community development as a cultural tourism destination, and proposing solutions to problems and suggestions on developing the development potential of the community as a cultural tourism destination. Key informants was community leaders, community members. Service users and tourists Academics and experts and related government agencies, 22 people. The tools used for data collection were interview forms, information from relevant people, observation, site surveys, and brainstorming sessions using the Focus Group process. Methods for analyzing data by categorizing data according to study objectives. Analyze data and apply interpretation principles to write a study report. to discuss the results of the study.

The results of the local scholarship study found that the community is in Samut Songkhram Province. There are a variety of tourist attractions near Bangkok, There is a tourism infrastructure to meet the needs of service users and tourists. causing service users and tourists to come in regularly. Most of the community members are coconut farmers. Cooperate to form a group to carry out activities in the community. Proportional organizational structure friendly image, easy to approach. Community members lead a simple life. products are processed community members aim to develop the community into a strong community. The community has a green area. Adjacent to a water source there is a fund to develop and restore the environment in the community.

Keywords: Study, Community Potentiality, Community Development, Attraction, Cultural Attractions

บทนำ

การส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนให้เข้มแข็งเป็นรากฐานในการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนนั้นได้แสดงศักยภาพว่ามีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้คนในชุมชนยินดี อยู่ดี ได้รับประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรภายในชุมชนกันอย่างทั่วถึง และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำภายในชุมชน ซึ่งการที่จะทำให้ชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนา จำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์ การจัดการ และการวางแผนที่ดี เพื่อที่ชุมชนจะสามารถแปลงศักยภาพและค้นพบแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและประสบความสำเร็จ เพราะการวางแผนที่ใช้หลักการแห่งเหตุผลและมีทฤษฎีรองรับ จะช่วยทำให้มีกระบวนการในการจัดการการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้ประเมินผลและสามารถนำผลการประเมินไปดำเนินการจัดการต่อในทิศทางที่ควรจะเป็น

การพัฒนาที่มีโอกาสบรรลุเป้าหมาย คือ การพัฒนาที่ดึงเอาความมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมาร่วมมือกันขับเคลื่อนการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ไม่ว่าจะเป็นการร่วมกันสนับสนุน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ การกระทำที่นึกถึงส่วนรวมและเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้ และยังเป็นการสร้างประโยชน์ให้ครอบครัว ชุมชน และสังคม

ผู้วิจัยพบว่าหนึ่งในชุมชนที่มีขับเคลื่อนการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในด้านของการจัดการตนเอง คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ซึ่งแต่เดิมเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนที่ตั้งอยู่ริมคลองผิหลอก ซึ่งเป็นสายน้ำที่ล่องไปจนถึงอัมพวา ด้วยความที่คนในชุมชนเริ่มตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่ตนเองมี ทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมในการประกอบอาชีพชาวสวนมะพร้าว จึงได้มีการนำมะพร้าวมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย มีการสัญจรทางน้ำโดยเรือไป อีกหนึ่งเอกลักษณ์คือต้นลำพูที่มีกิ่งห้อยออกมาส่องแสงในยามค่ำคืน ทำให้ในปี พ.ศ. 2546 คุณธีรดา เอกแก้วนำชัย และคุณลุงสวน หัตถินาโค ร่วมกันปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อต้อนรับผู้มาเยือนต่างถิ่นและนักท่องเที่ยว จนผู้ที่มาเยือนประทับใจกลับไปพูดกันปากต่อปากทำให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น จากนั้นคนในชุมชนจึงเริ่มมีการปรับปรุงบ้านเรือนเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวมากขึ้นและรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ โดยยังคงความดั้งเดิมของวิถีชีวิตความเป็นอยู่เอาไว้อย่างครบถ้วน จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่มาต่างประทับใจในวิถีชีวิตของชาวสวนริมน้ำที่บ้านริมคลองโฮมสเตย์แห่งนี้ (Village To The World, 2559)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ได้รับรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ รางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 8 (Thailand Tourism Award 2010) และได้รับคัดเลือกเป็น 1 ใน 20 ชุมชนสร้างสรรค์ของประเทศ โดยนิตยสาร Creative Tourist ทั้งยังเป็นชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง การพักผ่อนกับบ้าน

ริมคลองนอกจากจะได้รับความสะดวกสบาย และเต็มอิ่มกับการพักผ่อนกับธรรมชาติแล้ว ยังได้รับความรู้ความสนุกสนานกับกิจกรรมที่น่าสนใจ (กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์, 2557)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การศึกษาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ว่ามีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และมีแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างไร เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจสามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการให้ความรู้ ส่งเสริม ปรับปรุง และวางแผนการจัดการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่องการศึกษาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ครั้งนี้ มีขอบเขตในด้านช่วงเวลาของการศึกษาเริ่ม 18 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึง 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาในประเด็นทุนท้องถิ่น 4 ประเภท ได้แก่ ทุนที่ดิน ทุนมนุษย์ ทุนวัฒนธรรม ทุนความหลากหลายทางธรรมชาติ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชน ทั้งหมด 5 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มสมาชิกชุมชน กลุ่มผู้รับบริการและนักท่องเที่ยว กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

วิธีการศึกษา

ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าไปหาข้อมูลในพื้นที่ (Field Research) และสัมภาษณ์จากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลหลัก (key – informants) จำนวน 22 คน ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มสมาชิกชุมชน กลุ่มผู้รับบริการและนักท่องเที่ยว กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับการรับรองผลจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ณ วันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2565
2. ใช้การสังเกต สัมภาษณ์
3. ใช้การจัดประชุมระดมสมองด้วยกระบวนการ Focus Group

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์ครั้งนี้จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) จะทำการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการอ้างอิง และอธิบายประเด็นการศึกษาเรื่อง การศึกษาชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้าย โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้ จัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามประเด็นในวัตถุประสงค์ของการศึกษา และทำการวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานผลการศึกษาโดยใช้หลักการตีความ (Interpretive analysis) และยืนยันโดยใช้หลักการสามเส้า (Triangle) โดยใช้กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญมากกว่า 3 กลุ่มขึ้นไป

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ศึกษาศักยภาพของชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้แนวคิดทุนท้องถิ่น (อรรถ กักพล, 2559) เป็นแนวคิดในการศึกษา พบว่า

ทุนที่ดิน ประกอบด้วย 1) ท่าเลที่ตั้ง พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีท่าเลที่ตั้งอยู่ในจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นจังหวัดที่นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศนิยมท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยวภายใน

จังหวัดหลากหลาย ใกล้กับกรุงเทพฯ ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ประสบอุปสรรคจากโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียง สมาชิกในชุมชนมีความกังวลด้านความปลอดภัยจากสารเคมีหรือมลพิษที่โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยมา ซึ่งเป็นอันตรายทั้งต่อสภาพแวดล้อมในชุมชนและตัวของสมาชิกภายในชุมชน

2) โครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบสื่อสารโทรคมนาคม ระบบขนส่ง ระบบสาธารณสุข เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับบริการและนักท่องเที่ยว

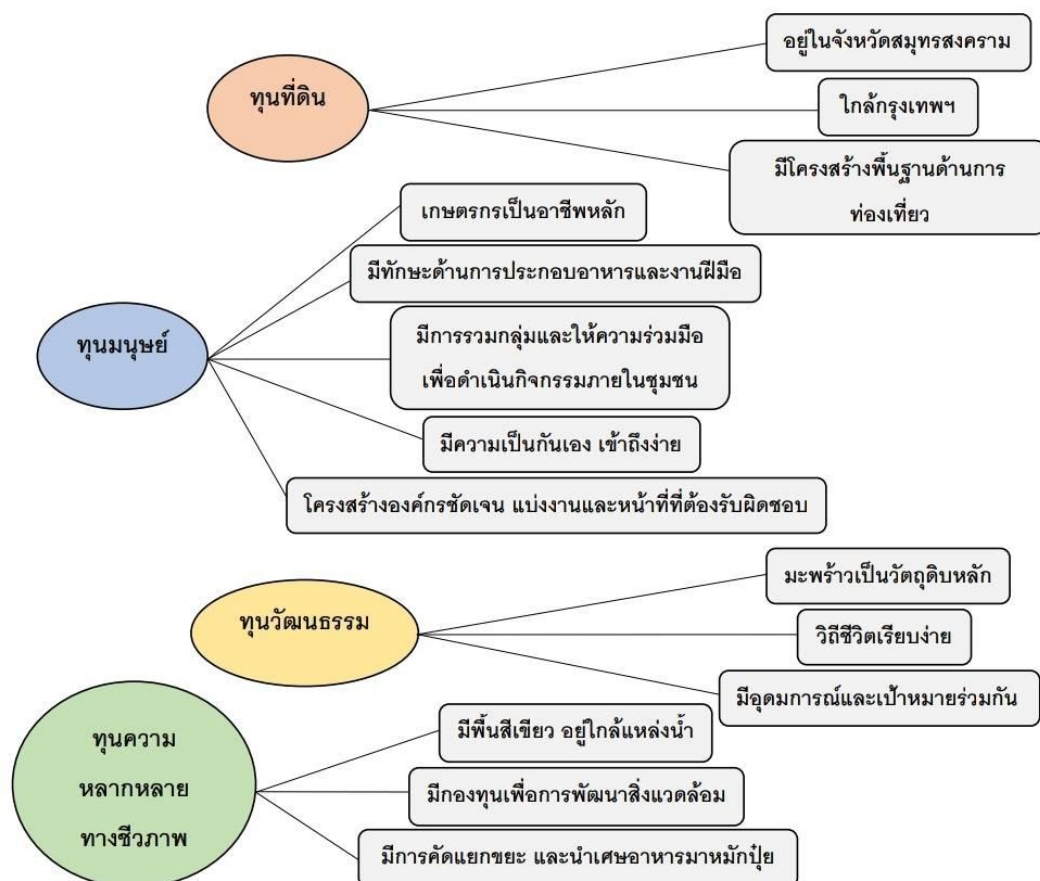
ทุนมนุษย์ ประกอบด้วย 1) การประกอบอาชีพ ทักษะ และความชำนาญ พบว่า สมาชิกในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ประกอบอาชีพหลักเป็นชาวสวนมะพร้าว ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของ สมาชิกในชุมชน มีการแปรรูปส่วนต่าง ๆ จากต้นมะพร้าวให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ อาหารและเครื่องดื่ม เพื่อนำไปจัดจำหน่าย ภายหลังเมื่อมีการจัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนจึงได้นำทักษะด้านการประกอบอาหาร และงานฝีมือมาเป็นกิจกรรมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) การรวมกลุ่มและการให้ความร่วมมือ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อเสนอและหาแนวทางการดำเนินงานให้ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน สมาชิกในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีการนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมของ กลุ่มมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการผลิตหรือการประกอบกิจการโฮมสเตย์ 3) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ พบว่า ภายในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีการจัดโครงสร้างภายในองค์กร มีการแบ่งงานที่ชัดเจนและเป็นสัดส่วน ในการแบ่งงานและหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบจะแบ่งกันตามความถนัดและความสามารถ แต่ละส่วนงานจะมีหัวหน้าฝ่ายคอยกำกับ เพื่อการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อำนาจในการตัดสินใจขั้นเด็ดขาดจะอยู่ที่ประธานกลุ่ม 4) การให้บริการ พบว่า สมาชิกในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์สร้างความประทับใจให้แก่ผู้รับบริการและนักท่องเที่ยวด้วยการให้บริการอย่างเป็นมิตร มีอัธยาศัยดี สร้างบรรยากาศแบบเป็นกันเองแบบชาวบ้าน ด้วยการเล่าเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน และแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง สร้างภาพลักษณ์ที่ดูเข้าถึงง่าย

ทุนวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมทางวัตถุ พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มี วัตถุวัฒนธรรมชาติมาจากส่วนต่าง ๆ ของต้นมะพร้าว สมาชิกในชุมชนได้นำส่วนต่าง ๆ จากวัตถุดิบดังกล่าวมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ อาหารและเครื่องดื่ม เพื่อการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและนำไปจัดจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน มีที่พักที่ได้รับการยอมรับว่าได้ มาตรฐานจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2) วัฒนธรรมทางความคิด พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีการรวมกลุ่มกัน เนื่องจากสมาชิกภายในกลุ่มมีอุดมการณ์และเป้าหมายร่วมกัน คือ การพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนเข้มแข็งด้วยการสร้างรายได้จากการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อนำรายได้มาพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน 3) วัฒนธรรมทางบรรทัดฐาน พบว่า วิถีชีวิตของสมาชิก ในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีลักษณะเรียบง่าย เป็นกันเอง มีการ

ดูแล พึ่งพา และแบ่งปันอาหาร และสิ่งของเครื่องใช้ให้แกกัน มีลักษณะที่เรียกว่าอยู่กันเหมือนครอบครัว สร้างความรู้สึกสบายใจให้แก่สมาชิกด้วยกันภายในกลุ่ม

ทุนความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งน้ำและเต็มไปด้วยพื้นที่สีเขียว ซึ่งนอกจากจะนำมาบริโภคได้แล้ว สมาชิกในชุมชนยังนำผลผลิตจากการเกษตรมาจัดจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน 2) แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีการจัดสรรรายได้ที่ได้จากการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการประกอบกิจการการท่องเที่ยวเป็นกองทุนพัฒนา เพื่อนำเป็นทุนให้การพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้คงความอุดมสมบูรณ์เอาไว้ มีการจัดการขยะด้วยการแยกขยะประเภทต่าง ๆ

ภาพที่ 1 ศักยภาพของชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

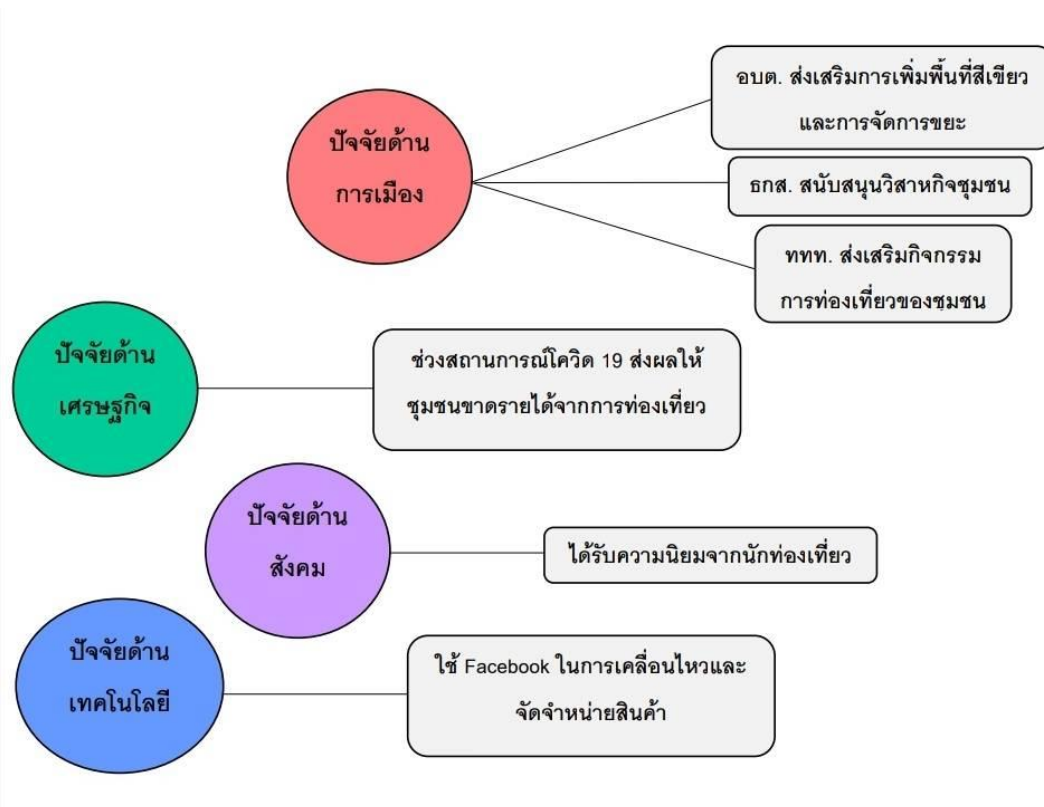
ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้แนวคิด PEST Analysis (เอกกมล เอี่ยมศรี, 2555) เป็นแนวคิดในการศึกษา พบว่า

ปัจจัยด้านการเมือง พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรทางด้านการประกอบวิสาหกิจชุมชนและจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ด้านการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน รวมไปถึงได้รับการช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรกในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว จัดการปัญหาด้านขยะและมลพิษ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า สถานการณ์เศรษฐกิจที่ซบเซาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ส่งผลให้ผู้รับบริการและนักท่องเที่ยวในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ลดน้อยลง เนื่องจาก มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดทำให้ผู้รับบริการและนักท่องเที่ยวต้องงดการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ต้องหารายได้เพิ่มจากการเพิ่มกำลังในการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อขยายฐานผู้บริโภค เนื่องจากการประกอบวิสาหกิจชุมชนเป็นอีกหนึ่งช่องทางการหารายได้ให้กับชุมชน

ปัจจัยด้านสังคม พบว่า ปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวมีความนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรูปแบบวิถีชีวิตชนบท คือ การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีลักษณะพิเศษโดดเด่นให้ได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม ด้วยกระแสความนิยมนี้เองทำให้ชุมชนบ้านริม คลองโฮมสเตย์ซึ่งมีการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบการให้นักท่องเที่ยวใช้ชีวิตร่วมวิถีของชุมชน จึง ได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน

ปัจจัยด้านเทคโนโลยี พบว่า ชุมชนได้มีการใช้สื่อออนไลน์ผ่านทางช่องทาง Facebook ในการเคลื่อนไหวและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อขยายฐานผู้บริโภค ทำให้ผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนได้รับความสนใจทั้งจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการและผู้ที่ใช้สื่อออนไลน์

ภาพที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเคย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 3 เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพในการพัฒนาของชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเคย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า

ความร่วมมือและมีความเป็นกลุ่มเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการเป็นชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน ชุมชนจะต้องคงความเป็นอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชนเอาไว้ เพื่อแสดงความเป็นตนเอง ต้องสร้างความรัก ความผูกพัน และความหวงแหนในพื้นที่และทรัพยากรภายในชุมชน แต่ยังคงมีความพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันตามสถานการณ์ปัจจุบันของสังคม และหมั่นที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อที่จะพัฒนาขีดความสามารถและศักยภาพของตนเองและชุมชน

นอกจากนั้น การที่ชุมชนจะเข้มแข็งได้ไม่จำเป็นที่จะต้องดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเพียงเท่านั้น หากชุมชนมีโอกาสหรือศักยภาพที่จะสร้างรายได้จากสิ่งอื่นใด ชุมชนสามารถใช้สิ่งเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด และใช้กลยุทธ์เชิงแก้ไขโดยการลดหรือแก้ไขจุดอ่อน เพื่อทำให้ปัญหาน้อยที่สุด รวมไปถึงการลดและหลีกเลี่ยงอุปสรรค เพื่อประคองให้ชุมชนอยู่รอดต่อไป

การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาทุนที่ดิน พบว่า ทำเลที่ตั้งและโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ สอดคล้องกับแนวคิดทุนท้องถิ่น 4 ประเภท ของ อร์ทัย ก๊กผล (2559) ที่กล่าวว่า ทุนที่ดินครอบคลุมปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งลักษณะของพื้นที่ติดต่อด้านส่วนของที่ดินประเภทต่าง ๆ คุณลักษณะของการใช้ที่ดิน มีข้อกำหนดใด ๆ ในผังเมือง รวมทั้งมูลค่าของที่ดิน ทรัพยากรและความอุดมสมบูรณ์ในที่ดิน และโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่หรือใกล้เคียง อาทิ ความพร้อมของไฟฟ้า น้ำ โทรศัพท์ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สนามบิน และโครงข่ายถนนและคมนาคมซึ่งมีอยู่ในพื้นที่

จากการศึกษาทุนมนุษย์ พบว่า การประกอบอาชีพ ทักษะ ความชำนาญ การรวมกลุ่มและการให้ความร่วมมือ การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการให้บริการของชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ สอดคล้องกับแนวคิดทุนท้องถิ่น 4 ประเภท ของ อร์ทัย ก๊กผล (2559) ที่กล่าวว่า ทุนมนุษย์ครอบคลุมปัจจัยสำคัญ โครงสร้างประชากร ทั้งที่อยู่ในทะเบียนราษฎรและประชากรที่เข้ามาทำงานในเมือง ซึ่งเป็นประชากรที่สามารถเป็นพลังให้กับเมือง รวมทั้งลักษณะทางสังคม ชีวความสามารถหลัก รวมทั้งความชำนาญพิเศษของคนในพื้นที่ ทุนทางสังคม การรวมกลุ่มกันทำงาน ความไว้วางใจในชุมชน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการบริการ ความสำเร็จของการใช้ทุนมนุษย์

จากการศึกษาทุนวัฒนธรรม พบว่า วัฒนธรรมทางวัตถุ วัฒนธรรมทางความคิด วัฒนธรรมทางบรรทัดฐานของชุมชนบ้านริมโฮมสเตย์ สอดคล้องกับแนวคิดทุนท้องถิ่น 4 ประเภท ของ อร์ทัย ก๊กผล (2559) ที่กล่าวว่า ทุนวัฒนธรรมครอบคลุมปัจจัยสำคัญ ได้แก่ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ ความเชื่อความศรัทธา อาคารบ้านเรือน สถาปัตยกรรมและการตกแต่ง อาหารการกิน เทศกาลแฟชั่น ภาพยนตร์ ทุนที่ใช้ไปในการผลิตสินค้าและบริการนับวันยังมีนัยทางวัฒนธรรมประจำชาติ

จากการศึกษาทุนความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า สภาพแวดล้อมในปัจจุบันและแนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดทุนท้องถิ่น 4 ประเภท ของ อร์ทัย ก๊กผล (2559) ที่กล่าวว่า ทุนความหลากหลายทางชีวภาพครอบคลุมปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ภูมิอากาศ ความโดดเด่นหลากหลายของพืชพันธุ์ธัญญาหารและความหลากหลายของสัตว์ สภาพสิ่งแวดล้อม พื้นที่สีเขียว แหล่งน้ำพลังงานทางชีวภาพที่มีอยู่

จากการศึกษาปัจจัยทางด้านการเมือง พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ด้านการประกอบวิสาหกิจชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยว การเพิ่มพื้นที่สีเขียว รวมไปถึงการจัดการปัญหาขยะและมลพิษ สอดคล้องกับ PEST Analysis ของ เอกกมล เอี่ยมศรี (2555) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านการเมือง (Politic : P) อันหมายถึง สถานะความมั่นคงของรัฐบาล และรูปแบบของรัฐบาล เสรีภาพของสื่อสารตามหลักนิธิธรรมและระบบการดำเนินการของราชการในแต่ละท้องถิ่น แนวโน้มของกฎระเบียบข้อบังคับที่จะออกมาใหม่ และกฎระเบียบข้อบังคับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ลักษณะของสังคมและ

กฎหมายการจ้างงานของท้องถิ่น นโยบายภาษีและการค้า และการควบคุมอัตราค่าไฟฟ้า การออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงที่บ่อย ๆ ในสภาพแวดล้อมทางการเมือง

จากการศึกษาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า จากมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ทำให้ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ต้องงดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และเพิ่มรายได้จากการเพิ่มกำลังในการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อขยายฐานผู้บริโภค สอดคล้องกับ PEST Analysis ของ เอกกมล เอี่ยมศรี (2555) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic : E) อันหมายถึง ขั้นตอนของวัฏจักรธุรกิจ สถานการณ์ปัจจุบันและการคาดการณ์การขยายตัวทางเศรษฐกิจของอัตราเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ย การว่างงานและอุปทานของแรงงาน ต้นทุนค่าแรงงาน ทั้งแรงงานขั้นต่ำ และ ค่าแรงพนักงานระดับฝีมือแรงงาน ระดับรายได้และการกระจายระดับชั้นของรายได้ของคนทำงาน ผลกระทบของการค้าแบบโลกาภิวัตน์ แนวโน้มผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีหรืออื่น ๆ ที่มีผลต่อเศรษฐกิจ

จากการศึกษาปัจจัยทางด้านสังคม พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบการให้นักท่องเที่ยวใช้ชีวิตร่วมวิถีของชุมชน จึงได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน สอดคล้องกับ PEST Analysis ของ เอกกมล เอี่ยมศรี (2555) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านสังคม (Social : S) อันหมายถึง อัตราการเติบโตของจำนวนประชากรและอายุเฉลี่ย สุขภาพของประชากร และการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของประชากร สังคมวิถีชีวิตของสังคมเมือง และสังคมชนบท ระดับการศึกษาเฉลี่ย และทัศนคติต่อการติดต่อการค้ากับประเทศต่าง ๆ ประชากรที่ใช้แรงงานในตลาดแรงงาน ทัศนคติในการทำงาน การรักความอิสระ ทัศนคติต่อการทำงานกับบริษัทต่างชาติ ความคิดเห็นหรือทัศนคติของประชาชนทางสังคม และข้อห้ามทางสังคมต่าง ๆ รูปแบบของประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่กำลังเกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้น ๆ

จากการศึกษาปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี พบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ได้ใช้สื่อออนไลน์ผ่านทางช่องทาง Facebook ในการเคลื่อนไหวและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อขยายฐานผู้บริโภค ทำให้ผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนได้รับความสนใจทั้งจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการและผู้ที่ใช้สื่อออนไลน์ สอดคล้องกับ PEST Analysis ของ เอกกมล เอี่ยมศรี (2555) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology : T) อันหมายถึง ผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ผลกระทบของระบบอินเทอร์เน็ต และระบบการติดต่อสื่อสารแบบมีสายและแบบไร้สาย และระยะทางที่ไกลจากสำนักงานใหญ่ กิจกรรมการวิจัยและพัฒนาผลกระทบของการถ่ายทอดด้านเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษาพบว่า โรงงานอุตสาหกรรมบริเวณใกล้เคียง ส่งผลให้สมาชิกภายในชุมชนกังวลด้านความปลอดภัยจากสารเคมีหรือมลพิษ ซึ่งเป็นอันตรายทั้งต่อสภาพแวดล้อมในชุมชนและตัวของสมาชิกภายในชุมชน ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งในด้านของ

มลพิษทางน้ำและมลพิษทางอากาศ โดยการแก้ไขปัญหาหมอกควันมลพิษทางน้ำอาจจะแก้ไขด้วยวิธีการแยกรางระบายน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรมออกมาอย่างชัดเจน และนำน้ำเสียที่ระบายออกมาเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย ตรวจสอบและบำรุงรักษาบ่อบำบัดน้ำเสียให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนของมลพิษทางอากาศสามารถตรวจสอบปริมาณมลพิษที่เกิดจากการเผาไหม้ที่ระบายออกมาจากโรงงานอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องทุกปี หากเกินค่ามาตรฐานต้องหาแนวทางแก้ไข ต้องมีการควบคุมปริมาณสารมลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรม ปรับปรุงระบบการกำจัดขยะมูลฝอย เพื่อลดการเผาขยะในที่โล่ง

2. จากการศึกษาพบว่า การเดินทางไปยังชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีการจราจรที่แออัด และมีการเกิดอุบัติเหตุอยู่บ่อยครั้ง ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ กรมทางหลวงแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดบริเวณก่อสร้างถนนพระราม 2 ด้วยการรื้อย้ายสิ่งไม่จำเป็นออก และเร่งปฏิบัติตามนโยบาย 6 มิติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ดังนี้ มิติบริหารพื้นที่ร่วม มิติการออกแบบ มิติการเร่งรัดงานก่อสร้าง มิติการบริหารจราจร มิติการประชาสัมพันธ์ และมิติการช่วยเหลือกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน

3. จากการศึกษาพบว่า ถนนทางเข้าชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ค่อนข้างแคบ มีพื้นผิวขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ ทำให้การเดินทางเข้าไปยังชุมชนอาจสร้างความรำคาญใจให้แก่ผู้ใช้รถยนต์ และอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการที่รถตกหลุมตามมา ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ หน่วยงานข้าราชการที่เกี่ยวข้องต้องแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังโดยให้ฝ่ายโยธาและ อบต. กำกับดูแลผู้รับเหมาปรับถนนให้เรียบ พื้นผิวจราจรเท่ากัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ประสบกับปัญหาคู่แข่งที่เพิ่มขึ้นภายในจังหวัดเดียวกัน ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์เพิ่มหรือรักษามาตรฐานคุณภาพที่พัก และการให้บริการ เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้หลากหลาย เพื่อที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ชุมชนสามารถที่จะหาจุดอ่อนของตนเองด้วยการเปรียบเทียบตนเองกับชุมชนหรือที่พักที่อื่น เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาชุมชน

2. จากการศึกษาพบว่า ผลผลิตภัณฑของชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีความซ้ำซ้อนกับผลิตภัณฑ์ภายในตลาดหรือชุมชนอื่น ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ สมาชิกภายในชุมชนควรหมั่นเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและความแตกต่างจากที่อื่น และทำให้ผู้รับบริการและนักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกว่าสิ่งนั้นมีเพียงภายในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์เท่านั้น หรือต้องแสดงฝีมือในการปรุงรสชาติของอาหารและเครื่องดื่มให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกว่าเป็นของที่สุดใหม่และรสชาติดีกว่าในท้องตลาด ชุมชนต้องมีตัวเลือกที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

3. จากการศึกษาพบว่า สมาชิกในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์อาจไม่มีการเรียนรู้ทักษะอื่น ไม่สามารถทำงานทดแทนกันได้ และไม่สามารถทำงานที่อยู่นอกแผนงานได้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ สมาชิก

ในชุมชนร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และความชำนาญ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนทักษะของสมาชิกภายในชุมชนให้มีความสามารถรอบด้าน เพื่อที่หากเกิดเหตุฉุกเฉินสมาชิกภายในชุมชนสามารถที่จะทำงานแทนกันได้

4. จากการศึกษาพบว่า สมาชิกภายในชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ได้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนได้อย่างคุ้มค่าและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดังกล่าวเมื่อนำมาใช้แล้วก็ย่อมมีโอกาสที่จะหมดไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ สมาชิกในชุมชนควรพิจารณาว่าทุกครั้งที่มีการนำทรัพยากรมาใช้ได้มีการทดแทนสิ่งนั้นหรือไม่ และการทดแทนนั้นสอดคล้องกับปริมาณที่ใช้ไปหรือไม่ เพื่อที่ชุมชนจะได้สามารถสร้างความสมดุลให้กับทรัพยากรที่ใช้ไป

5. จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ กระจายข่าว และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทาง Facebook เพียงช่องทางเดียว ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ สมาชิกในชุมชนมีความพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน เรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลพื้นฐานที่จะเป็นตัวช่วยสำคัญในการดำเนินงานและการสื่อสาร นำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ในชุมชนให้มีความทันสมัยและเข้าถึง Platform ที่เป็นที่ยอมรับให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น กระจายข่าวสารและความเคลื่อนไหวของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ รูปภาพ วิดีโอ ข้อความ ตามความเหมาะสมของแต่ละ Platform

6. จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันสภาพแวดล้อมของชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์มีความอุดมสมบูรณ์อยู่แล้ว แต่หากสมาชิกในชุมชนละเลยและหลงลืมไปว่าทรัพยากรบางสิ่งนั้นอาจหมดไปได้ อาจส่งผลให้สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเปลี่ยนไปได้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ สมาชิกในชุมชนตระหนักว่าทรัพยากรเหล่านั้นมีวันหมด ลดน้อย หรือเสื่อมโทรมได้ ฉะนั้น สมาชิกในชุมชนควรที่จะต้องฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้ยั่งยืนต่อไป ซึ่งการฟื้นฟูและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมนั้นมีหลายแนวทาง สมาชิกในชุมชนสามารถนำวิธีการอื่น ๆ ไปปรับใช้ภายในชุมชนได้ เช่น การลดการใช้โดยเลือกใช้เฉพาะเท่าที่จำเป็น ใช้ซ้ำในสิ่งที่สามารถใช้ได้ การรีไซเคิลเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ทดแทนวัสดุที่เป็นมลพิษด้วยของจากธรรมชาติ เลือกใช้พลังงานและเทคโนโลยีที่ดีต่อโลก

รายการอ้างอิง

- กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์. (2557). *เกี่ยวกับ .. บ้านริมคลอง*. วันที่ค้นข้อมูล 2 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <http://www.baanrimklong.net/th/aboutus.html>
- องค์การท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ. (ม.ป.ป.). *รูปแบบการท่องเที่ยว*. วันที่ค้นข้อมูล 2 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://tourismatbuu.wordpress.com/การท่องเที่ยว/รูปแบบการท่องเที่ยว>
- อรทัย กัทผล. (2559). *Urbanization : เมื่อ "เมือง" กลายเป็นโจทย์ของการบริหารจัดการท้องถิ่นสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- เอกกมล เอี่ยมศรี. (2555). *PEST Analysis การทำความเข้าใจใน “ภาพรวม” ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง*. วันที่ค้นข้อมูล 6 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://eiamsri.wordpress.com/2011/06/03/pestanalysis%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%80%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B9%83%E0%B8%88%E0%B9%83%E0%B8%99-%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E/>
- Village To The World. (2559). *โครงการ VILLAGE TO THE WORLD ปฏิบัติการเพิ่มมูลค่า ยกระดับท่องเที่ยวชุมชน*. วันที่ค้นข้อมูล 2 เมษายน 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.villagetotheworld.com/th/>